

Joanna i Jarosław
Szarkowie

KOCHAŁAM POLSKĘ

Elementarz
dla dzieci

RafaEL

Jaki znak twój, czyli o Orle Białym i biało-czerwonej fladze

Go dło pań-
stwowe to
specjalny znak
wyróżniający
każdy kraj. Go-
dło to inaczej
herb.

Godłem naszego państwa jest już od bardzo dawnych czasów Orzeł Biały. Tego królewskiego ptaka umieściło w swoich herbach wiele państw. Największe starożytne imperium, Cesarstwo Rzymskie, symbolizowały srebrne orły. Nasz Orzeł ma głowę zwróconą w prawą stronę, rozpostarte skrzydła, białe pióra, złoty dziób i szpony oraz złotą koronę jako symbol Królestwa Polskiego. Umieszczany jest na czerwonym tle.

Barwami narodowymi Polski są biel i czerwień. Tak postanowił rząd polski w czasie powstania listopadowego prawie dwieście lat temu, kiedy naszego kraju nie było na mapie Europy i Polacy walczyli o niepodległość. Wcześniej polskim kolorem był biały.

Po odzyskaniu przez naszą ojczyznę niepodległości – po pierwszej wojnie światowej, prawie sto lat temu, kiedy na świecie nie było jeszcze

*T*ego pięknego
Orla Białego
wyhaftowała perłami
polska królowa
Anna Jagiellonka.
Przechowywany
jest na Wawelu
w Krakowie.

Najstarsza chorągiew polska z białym orłem została namalowana prawie pięćset lat temu na obrazie „Bitwa pod Orszą”.

nawet waszych pradziadków – polski sejm zatwierdził jako godło Orła Białego i biało-czerwoną flagę. Tak jest także dzisiaj, chociaż po drugiej wojnie światowej, kiedy Polska znalazła się w niewoli komunistycznej, Orzeł nie miał korony. Pamiętają to jeszcze na pewno wasi rodzice i dziadkowie.

Największy zbiór kilkudziesięciu polskich chorągwi nie jest przechowywany w Polsce, ale w muzeum w stolicy Szwecji, Sztokholmie. Chorągwie te zdobyła armia szwedzka podczas wojen z Polską, głównie podczas tak zwanego Potopu Szwedzkiego, kiedy to wielkie siły szwedzkie jak woda zalały nasz kraj.

Pytania

1. Co w polskim godle jest koloru złotego?
2. Jakie kolory ma polska flaga?
3. Czym wyhaftowała polskiego orła królowa Anna Jagiellonka?

Orzeł – królewski ptak z polskiego godła

*Na polskim godle narodowym
widnieje król ptaków – orzeł bielik.
To największy ptak drapieżny żyjący
w naszym kraju. Nazywany jest także
orłem łamignatem, birkutem lub
orłem morskim.*

Bielik jest ogromny: ma prawie metr długości i rozpina skrzydła na dwa i pół metra. Podczas lotu prostuje je, trzymając poziomo. Dryfuje w powietrzu, wykorzystując sprzyjające prądy. Charakterystyczną cechą tego majestatycznego ptaka jest biały ogon, stąd właśnie nazwa bielik. Jako drapieżnik poluje wytrwale i potrafi długo ścigać zdobycz.

Ma duży, żółty, zakrzywiony dziób i potężne, ostre szpony. Buduje wielkie gniazda, podobne do bocianich, wysoko na starych drzewach. Oboje rodzice wysiadują dwa jaja. Młode orlęta przez pierwsze pięć lat życia nie zakładają swoich gniazd, lecz oddają się poznawaniu świata.

Bielik jest ogromny!

August II Mocny

Bieliki wydają z siebie niskie, gardłowe dźwięki przypominające krakanie, a w okresie godowym ostry krzyk: „klia-klia-kliau”. Oznacza on, że orzeł jest gotowy zbudować własne gniazdo. Podlega ono ochronie i nie wolno się do niego zbliżać.

Dawno temu, kiedy dopiero powstawało państwo polskie, żyło bardzo dużo orłów. Nasi przodkowie często podziwiali te unoszące się w przestworzach ptaki, symbol siły i wolności. Książę Lech założył pierwszą stolicę Polski w miejscu, gdzie miał swoje gniazdo biały orzeł, i nazwał Gniezdem. Ptak ten z czasem stał się także naszym godłem państwowym. Najwyższym polskim odznaczeniem jest Order Orła Białego ustanowiony przez króla Augusta II Mocnego.

Pytania

1. Od czego pochodzi nazwa „orzeł bielik”?
2. Jak inaczej nazywany jest bielik?
3. Dlaczego orzeł jest ważny dla Polaków?

Jeszcze Polska nie zginęła, czyli o polskim hymnie narodowym

Hymn narodowy to specjalna pieśń, którą śpiewa się w czasie najważniejszych świąt i uroczystości państwowych. Jest symbolem łączącym wszystkich Polaków. W czasie jego śpiewania należy zachowywać się godnie, to znaczy stanąć „na baczność”, czyli prosto, wyjąć ręce z kieszeni i opuścić wzdłuż ciała. Chłopcy powinni zdjąć czapki.

Bogurodzica

*Bogurodzica dziewica
Bogiem sławiona Maryja,
U Twego Syna Gospodzina
Matko zwolena, Maryja!
Zyszczy nam, spuści nam.
Kyrie eleison!*

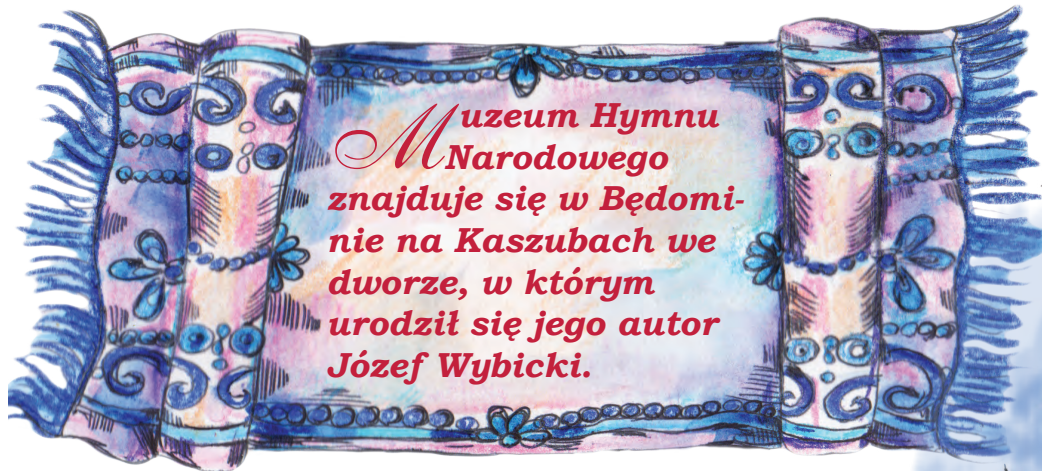

Naszym hymnem narodowym jest *Mazurek Dąbrowskiego*, czyli pieśń Legionów Polskich we Włoszech. Napisał ją Józef Wybicki we włoskim mieście Reggio, gdzie gen. Jan Henryk Dąbrowski tworzył polskie wojsko. Miało ono walczyć przeciwko zaborcom, czyli państwom, które zabrały Polsce niepodległość na 123 lata. Nie było wtedy naszego państwa na mapie świata.

Jednak najstarszym i pierwszym hymnem Polski była piękna pieśń *Bogurodzica*. Polscy rycerze śpiewali ją przed wielkimi bitwami, między innymi przed bitwą pod Grunwaldem. Wtedy to polski król Władysław Jagiełło pokonał potęgę zakonu krzyżackiego. Były także inne pieśni, które mogły stać się naszym hymnem narodowym. Niedługo po powstaniu *Mazurka Dąbrowskiego* ułożono pieśń *Boże coś Polskę*, śpiewaną do dzisiaj z okazji świąt kościelnych.

Poza nią Polacy bardzo często śpiewali w uroczystych chwilach

Bogurodzica to ta, która urodziła Boga, czyli Maryja, Matka Jezusa.

Rotę ułożoną przez znaną poetkę Marię Konopnicką, a także pieśń *My, Pierwsza Brygada*, która powstała w czasie pierwszej wojny światowej. Dzisiaj możemy ją usłyszeć w czasie obchodów Święta Niepodległości 11 listopada. Mazurek Dąbrowskiego został ostatecznie hymnem Polski, gdyż jest „pełny wiary we własne siły narodu i miłości ojczyzny”.

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.
Marsz, marsz Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Roty

Nie rzucim ziemi,
skąd nasz ród,
Nie damy pogrześć mowy!
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep piastowy.
Nie damy,
by nas zniemczył wróg!
Tak nam dopomóż Bóg!

„Roty” była śpiewana
w czasie odstonięcia
pomnika Grunwaldzkiego
w Krakowie na placu Ma-
tejki w pięćsetną rocznicę
bitwy pod Grunwaldem.

Pytania

1. Jaką pieśń śpiewali polscy rycerze pod Grunwaldem?
2. Jak zaczyna się polski hymn?
3. Jak zachowujemy się w czasie śpiewania hymnu?

Gniezno, Kraków, Warszawa, czyli o stolicach Polski

Pierwszą stolicą Polski było Gniezno, główny gród naszego państwa. Tam swoją siedzibę miał władca Polski książę Mieszko I, a potem jego następcy z dynastii Piastów. Ważnymi miastami były wtedy także Poznań, Wrocław oraz Kraków. Jeżeli przebywał w nich władca, pełniły rolę stolicy. Kiedy Gniezno zostało splądrowane przez Czechów, książę Kazimierz Odnowiciel przeniósł stolicę Polski właśnie do Krakowa i zamieszkał na Wawelu. Wawelski gród był naszą stolicą przez długie wieki. Do końca pozostał też miejscem koronacji polskich królów i miejscem ich spoczynku po śmierci, mimo że król Zygmunt III Waza przeniósł stolicę do Warszawy, miasta nad Wisłą położonego bliżej Szwecji – kraju, z którego pochodzili polscy królowie z dynastii Wazów. Przyczyną przeprowadzenia się króla Zygmunta na zamek warszawski był także pożar Wawelu, po którym piękne wawelskie komnaty nie nadawały się do zamieszkania.

*Stolica to
główne
miasto państwa,
w którym mają
swoją siedzibę
władze państwa,
czyli sejm i senat.*

*Na placu Zamkowym
w Warszawie stoi
Kolumna Zygmunta
– pomnik króla, który
przeniósł stolicę Polski
z Krakowa do Warszawy.*

Warszawa pozostała stolicą Polski już na stałe. W czasie drugiej wojny światowej miasto to zostało zrujnowane przez niemieckie bombardowania, dlatego wiele zabytkowych budowli zniknęło na zawsze.

Za panowania księcia Władysława Hermana stolicą Polski był Płock.

W katedrze wawelskiej spoczywają w pięknych sarkofagach polscy królowie.

Pytania

1. Gdzie była pierwsza polska stolica?
2. Kto przeniósł stolicę do Krakowa?
3. W jakim mieście i dlaczego stoi kolumna króla Zygmunta III Wazy?

Od morza do morza, czyli o polskich granicach

Gdy państwo polskie powstało tysiąc lat temu, było trochę mniejsze od dzisiejszej Polski i mieszkało w nim dużo mniej ludzi. Cała Polska liczyła tyle mieszkańców, ile dzisiaj ma Kraków. Główne grody, czyli miasta, znajdowały się przede wszystkim w Wielkopolsce. Prawie cały obszar kraju zajmowały wielkie, nieprzebyte lasy.

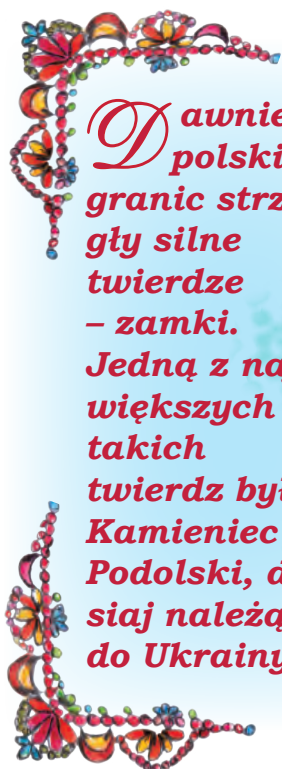
Potem nasz kraj rozpadł się na kilkanaście małych państweczek. Kiedy znów powstało jedno państwo, należała do niego tylko Wielkopolska i Małopolska, ale już wkrótce zaczęło się powiększać, gdyż kolejni władcy przyłączali do niego nowe ziemie.

Największy obszar miała Rzeczpospolita, bo tak nazywano Polskę, pod panowaniem królów z dynastii Jagiellonów i Wazów. Nasz kraj był wtedy trzy razy większy od dzisiejszego, a jego granice

*Rzeczpospolita Obojga
Narodów – tak nazywa-
ła się Polska, kiedy została
złączona w jedno państwo
z Litwą.*

*Kresy to
Wschodnie zie-
mie Polski utracone
po drugiej wojnie
światowej.*

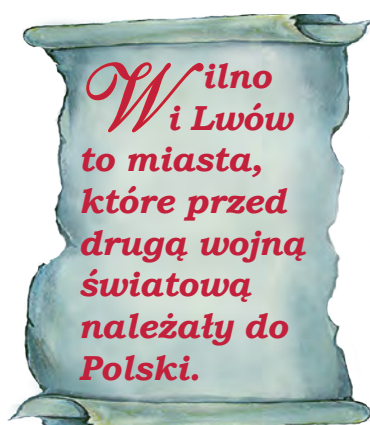

Dawniej polskich granic strzeżyły silne twierdze – zamki. Jedną z największych takich twierdz był Kamieniec Podolski, dzisiaj należący do Ukrainy.

rozciągały się od Morza Bałtyckiego na północy do Morza Czarnego na południu. Mówimy, że Polska sięgała od morza do morza. Mimo że byliśmy jednym z największych i najsilniejszych państw w Europie, nigdy nie pragnęliśmy panować nad innymi narodami. Natomiast nasi sąsiedzi: Rosja, Prusy i Austria wykorzystały osłabienie Polski spowodowane długotrwałymi wojnami i podzieliły nasze ziemie między siebie. Rzeczpospolita zniknęła z mapy Europy. Dopiero po 123 latach niewoli odzyskaliśmy niepodległość i granice. Znowu byliśmy państwem. Dzisiejsze granice Polski zostały ustalone po drugiej wojnie światowej. Obecny obszar naszego kraju jest mniejszy niż przed rozbiorami. Straciliśmy dużo ziem na wschodzie. Zabrało nam je komunistyczne państwo Związek Sowiecki, które już dzisiaj nie istnieje.

Wilno i Lwów to miasta, które przed drugą wojną światową należały do Polski.

Gdańsk przed drugą wojną światową nie należał do żadnego państwa. Był wolnym miastem. Z portu mogli korzystać Polacy i Niemcy.

Pytania

1. Jak nazywamy najdawniejsze miasta?
2. Jak broniono przed wiekami granic?
3. Między jakimi morzami rozciągała się kiedyś Polska?

